

The Formation Pattern of Mental Models of Entrepreneurial Directors Educational Hospitals of Mashhad

Mitra Khazaei ^{1,*} , Abdol Hamid Ebrahimi ² , Roohollah Samiee ³

¹ Ph.D Student, Department of entrepreneurship, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran

² Associate Professor, Business Group, Faculty of Management, Allameh Tabatabaee, Tehran, Iran

³ Ph.D, Department of Management, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran

* **Corresponding author:** Mitra Khazaei, Ph.D Student, Department of entrepreneurship, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran. E-mail: mitra.khazaei@yahoo.com

Received: 11 Jan 2020

Accepted: 09 Feb 2020

Abstract

Introduction: To succeed in today's world, one has to adapt to a reality called change. The recent study is aimed to present the formation pattern of entrepreneurial managers' mental models in Mashhad educational hospitals.

Methods: This research is applied in terms of the purpose and conditions of the type of exploratory research method used with the qualitative-quantitative approach. In the first stage of the qualitative approach, the statistical population consisted of 12 academic experts and hospital managers who participated in theoretical saturation through non-random sampling and snowball methods. Initial data were collected through qualitative content analysis and interviews with experts and were selected and categorized using the fuzzy Delphi method and questionnaire tool. Also, in the second step, a quantitative approach was used to determine the causal relationships between the dimensions of entrepreneurial managers' mental models from the views of 225 hospital managers selected based on Morgan's table by stratified random sampling. At this stage, the data were collected by field method and questionnaire tool and analyzed by Demetel method.

Results: The results show that the sociological variable with the most value (1.10) as the most influential, the skill variable with the value (-0.52) as the second most influential variable and personality (-0.52) have the least influence on the other variables. The variables associated with each respectively of impact were for the sociological, educational system, social incentives and role model. For the skill, success need, internal control center, predictive power, risk-taking, the tendency to creativity and innovation and for the personality, negotiation power, team building skill, planning ability, business management, decision-making power as the most critical parameters. The predictive power as the most effective and tendency towards creativity and innovation as the most influential variable were on other variables.

Conclusions: Considering the findings of the study, nurturing entrepreneurial managers, and making proper use of human resources in Mashhad hospitals, it is recommended to identify profitable opportunities and make appropriate decisions by the managers of hospitals in Mashhad.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurship Managers, Mental Models

© 2020 Iranian Nursing Scientific Association (INA)

ارائه الگوی شکل‌گیری مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین در بیمارستان‌های آموزشی شهر مشهد

میترا خزاعی^{۱*}، عبدالحمید ابراهیمی^۲، روح اله سمیعی^۳

^۱ دانشجوی دکتری، گروه کارآفرینی، واحد علی‌آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی‌آباد کتول، ایران

^۲ دانشیار، دانشکده مدیریت، گروه بازرگانی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

^۳ دکترا، گروه مدیریت، واحد علی‌آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی‌آباد کتول، ایران

* نویسنده مسئول: میترا خزاعی، دانشجوی دکتری گروه کارآفرینی، واحد علی‌آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی‌آباد کتول، ایران. ایمیل: mitra.khazaei@yahoo.com

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۱۰/۲۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۱۱/۲۰

چکیده

مقدمه: برای دستیابی به موفقیت در دنیای امروز، باید خود را با واقعیتی به نام تغییر تطبیق داد. هدف پژوهش حاضر، ارائه الگوی شکل‌گیری مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین در بیمارستان‌های آموزشی شهر مشهد می‌باشد.

روش کار: این تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ نوع روش تحقیق بکارگرفته شده از نوع اکتشافی با رویکرد آمیخته کیفی-کمی می‌باشد. در مرحله اول که با رویکرد کیفی انجام شده است جامعه آماری شامل ۱۲ نفر از خبرگان دانشگاهی و مدیران بیمارستان‌ها بوده است که به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی (هدفمند) و شیوه گلوله برفی تا حصول به اشباع نظری مشارکت داشتند، داده‌های اولیه از طریق روش تحلیل محتوای کیفی و مصاحبه با خبرگان جمع‌آوری و با استفاده از روش دلفی فازی و ابزار پرسشنامه داده‌های مذکور انتخاب و دسته‌بندی گردیدند. همچنین در مرحله دوم که با رویکرد کمی انجام گرفته است جهت تعیین روابط علی بین ابعاد مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین از نظرات ۲۲۵ نفر از مدیران بیمارستان‌ها که بر اساس جدول مورگان و با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شده بودند، استفاده گردیده است. در این مرحله داده‌ها با استفاده از روش میدانی و ابزار پرسشنامه جمع‌آوری و با روش دیمتال مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

یافته‌ها: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که متغیر جامعه‌شناختی با بیشترین مقدار (۱،۱۰) به عنوان تأثیرگذارترین، متغیر مهارتی با کسب مقدار (۰،۵۲) دومین متغیر تأثیرگذار و شخصیت (۰،۵۲) حداقل تأثیرگذاری را روی سایر متغیرها دارند. متغیرهای مرتبط با هر یک به ترتیب تأثیرگذاری برای جامعه‌شناختی؛ نظام آموزشی؛ مشوق‌های اجتماعی و الگوی نقش، برای مهارتی؛ نیاز به موفقیت، کانون کنترل درونی، قدرت پیش‌بینی، ریسک‌پذیری، گرایش به خلاقیت و نوآوری و برای شخصیت؛ قدرت مذاکره، مهارت تیم‌سازی، توانایی برنامه‌ریزی، مدیریت کسب و کار، قدرت تصمیم‌گیری به عنوان مهمترین عوامل مورد توجه قرار گرفتند. قدرت پیش‌بینی به عنوان تأثیرپذیرترین و گرایش به خلاقیت و نوآوری به عنوان تأثیرگذارترین متغیر روی سایر متغیرها بودند.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های پژوهش پرورش مدیران کارآفرین و امکان استفاده صحیح از منابع انسانی موجود در بیمارستان‌های سطح شهر مشهد؛ شناسایی فرصت‌های سودآور و اتخاذ تصمیم‌های مناسب توسط مدیران کارآفرین در بخش‌های درمانی بیمارستان‌های شهر مشهد پیشنهاد می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: کارآفرینی، مدیران کارآفرین، مدل‌های ذهنی

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

رفتار فرد بر اساس تعبیر و تفسیر وی از واقعیتی است که مشاهده می‌کند، یعنی رفتار شخص بر مبنای ادراک او از واقعیت، و نه خود واقعیت است. اغلب افراد از این نکته غافل‌اند که واقعیتی را که ادراک می‌کنند با واقعیتی که دیگران ادراک می‌کنند، متفاوت است؛ بنابراین گاهی ادراک افراد مانع فهم درست و دقیق قضایای پیرامون آن‌ها می‌شود

الوین تافلر می‌گوید بی‌سوادان قرن ۲۱ کسانی نیستند که نمی‌توانند بخوانند و بنویسند بلکه کسانی هستند که نمی‌توانند آموخته‌های کهنه را دور بریزند و دوباره بیاموزند [۱]. کم و کیف اطلاعات دریافتی مدیران، تحت تأثیر ادراک آن‌ها می‌باشد. در واقع افراد تحت تأثیر ادراک خود، به اطلاعات دریافتی‌شان از واقعیت‌ها سمت‌وسو می‌دهند.

ذهنی، بر عملکرد مالی شرکت‌ها تأثیر معناداری می‌گذارد [۱۳]. میراندا د اولیویرا و لویز ملو در سال ۲۰۱۴، به مطالعه تأثیر مدل‌های ذهنی فرهنگی کارآفرینان بر اقتصاد خلاق بلوهوریزونته کشور برزیل پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که ابعاد مدل‌های ذهنی کارآفرین که به رفتارها و برداشتهای فردی کارآفرینان اطلاق می‌شود، بر کسب اقتصاد خلاق این شرکت‌ها تأثیرگذار بوده‌اند. آن‌ها در این پژوهش به ابعاد مختلف مدل‌های ذهنی کارآفرینان عرصه فرهنگی دست یافتند که عبارت بوده‌اند از احساس و وظیفه انجام کار قبل از اینکه گوشزد شود، عشق و علاقه به شغل خود، توجه به پیشرفت شغلی، امیدوار بودن به آینده، تجربه‌گرا، توجه به کار گروهی، تلاش بی‌وقفه، مسئولیت‌پذیر، متعهد، شادمان، یادگیری مداوم، کسب موفقیت‌های مادی، زندگی خوب و معقول، معنوی و روحانی، عدم احساس سرخوردگی [۱۴]. سازمان‌های بهداشتی و درمانی بخصوص بیمارستان‌ها، فعالیت‌ها و خدمات مستقیم و غیرمستقیم متعددی به مشتریان که معمولاً بیماران، خانواده‌های آنها و دانشجویان هستند، ارائه می‌دهند. این فعالیت‌ها طی فرایندهایی مجزا ولی هم راستا انجام می‌گیرند تا در نهایت این سازمان‌ها را به اهداف و رسالت خود که همانا ارائه خدمات بهداشتی درمانی، آموزشی و پژوهشی به جامعه است، سوق دهند. بدیهی است که نوع و تعداد این اقدامات می‌بایست به علت افزایش تعداد بیماران، افزایش نیازها و انتظارات گروه‌های هدف، تغییرات چشمگیر در نوع و شدت بیماری‌های شایع (تغییر در الگوی بیماری‌ها) به علت تغییر در سبک زندگی، افزایش سن امید به زندگی، تخصصی شدن امور، افزایش تعداد فارغ‌التحصیلان علوم پزشکی، ابداع و به‌کارگیری تکنولوژی‌های نوین و از همه مهم‌تر برای افزایش رضایت مشتریان و سایر ذینفعان، به‌صورت مستمر و متناسب با تغییرات، حذف، جایگزین و یا ارتقا یابند؛ ولی با وجود اینکه اکثر سیاست‌گذاران و مدیران بخش بهداشت و درمان ایران بر اهمیت و ضرورت کارآفرینی در این بخش اذعان دارند، اما متأسفانه تاکنون کمتر به این مقوله پرداخته شده، و مشکلات و موانع زیادی در مسیر آن قرار دارد. مطالعات پیشین، رویکردهای مختلفی از ویژگی‌های فردی کارآفرینان و عموماً تبیین عوامل مؤثر بر شکل‌گیری مدل‌هایی ذهنی مدیران کارآفرین را مورد مطالعه قرار داده‌اند که با مطالعه هریک از آن‌ها مشخص گردید که توجه به مدل‌های ذهنی کارآفرینان مورد غفلت واقع شده است؛ بنابراین پرداختن به یک پژوهش علمی منسجم در این خصوص اقدامی نو و ضروری می‌نماید که در پژوهش‌های داخلی و خارجی به آن پرداخته نشده است. با این دیدگاه، این پژوهش طراحی الگوی شکل‌گیری مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین در بیمارستان‌های شهر مشهد را ارائه می‌نماید و به دنبال پاسخ به سؤالات زیر می‌باشد:

ابعاد مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین در بیمارستان‌های آموزشی دولتی و خصوصی شهر مشهد با رویکرد تحلیل محتوا کدام است؟
اولویت بندی ابعاد مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین در بیمارستان‌های آموزشی دولتی و خصوصی شهر مشهد با رویکرد فرایند تحلیل شبکه چگونه است؟
سطح بندی ابعاد مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین با رویکرد مدلسازی ساختاری- تفسیری چگونه است؟

[۲]. امروزه محققان علاقه‌مند به بررسی تأثیر شناخت مدیران بر مبنای فرایند ادراکی بر تصمیم‌گیری‌های آن‌ها هستند و توجه خود را به بررسی مدل‌های ذهنی مدیران اختصاص داده‌اند. به عبارتی چنین شناختی را مقدمه فرایند تغییر و تحول سازمانی به حساب می‌آورند [۳]؛ بنابراین برای فهم چگونگی درک مدیران به تغییر، نیازمند این هستیم که کشف کنیم که چگونه یک مدیر در ذهن، دنیای درون و محیط سازمانش را می‌سازد [۴]. یک محقق می‌تواند (و باید) جزئیات مدل ذهنی را با پرسیدن سؤالی که مربوط به زیرساخت‌ها می‌باشند، مشخص کند [۱]؛ بنابراین مدل‌های ذهنی را می‌توان بازنمایی از «واقعیت» تعریف کرد که مدیران، آن‌ها را برای معنی بخشیدن به علائم اطلاعاتی دریافت شده، مورد استفاده قرار می‌دهند. مزیت بررسی مدل‌های ذهنی این است که این مدل‌ها می‌گویند که چطور اطلاعات تعبیر یافته، بر فرایند تصمیم‌گیری و عملکرد مدیران اثر می‌گذارد و مجموعه راه‌حل‌های در نظر گرفته شده را محدود می‌کند [۵]. مسئله وقتی پیچیده‌تر می‌شود که دریا بیم مدل‌های ذهنی مدیران به‌عنوان مبنای شناختی ایشان، نوع تعبیر مدیران از رخداد‌های واقعی را تعیین می‌کند؛ بنابراین محرکی مشابه، از نظر مدیران مختلف حتی با وجود عضویت در یک سازمان، به‌صورت کاملاً متفاوت تعبیر خواهد یافت [۶]. روابط علی مداخله‌کننده در فرایند تصمیم‌گیری به حساب می‌آید، ضرورتاً در واقعیت وجود ندارد بلکه در ذهن مدیران قرار دارد [۷]. حوزه اثر مدل‌های ذهنی مدیران بسیار گسترده است، اما با توجه به موضوع این پژوهش می‌توان ارتباط مدل‌های ذهنی و فرایند کارآفرینی را ترسیم کرد. بر طبق نظر اسمیت در سال ۱۹۷۰ یکی از روش‌های تفکر خلاق و ایده‌های نو جهت کارآفرینی، شناخت مدل ذهنی کارآفرینان است [۸]. مدل‌های ذهنی مدیران، تفسیر و نهایتاً عمل را در اجتماعاتی که به جماعت تفسیری معروف هستند، شکل می‌دهند [۹]. پژوهشی تحت عنوان شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری مدل‌های ذهنی مدیران (مورد مطالعه سازمان شهرداری شهر مشهد) پرداخته شده است. نتایج حاصل نشان‌دهنده تأیید تأثیرگذاری تمامی ابعاد (ویژگی‌های فردی، ریسک‌پذیری، سوابق ذهنی، قانونمندی، اعتقاد به تحول، آینده‌نگری، توانایی ذهنی) بر مدل‌های ذهنی مدیران است و همچنین ریسک‌پذیری، بالاترین میانگین و اعتقاد به تحول، پایین‌ترین میانگین را دارا می‌باشد [۱۰]. شعبان‌پور در سال ۱۳۹۳ پژوهشی تحت عنوان بررسی نقش میانجی‌گری ویژگی‌های روانشناختی بر رابطه بین چارچوب‌های ذهنی و عملکرد کارآفرینان در اصناف و بنگاه‌های کوچک شهرستان بابل انجام داد. نتایج به‌دست‌آمده حاکی از این است که مدل ذهنی کارآفرینان بر عملکرد آن‌ها تأثیر می‌گذارد، اما عامل ویژگی‌های شخصیتی کارآفرین نمی‌تواند در این رابطه نقش میانجی را ایفا کند [۱۱]. اصغر زاده و همکاران در سال ۱۳۹۲، در تحقیقی با عنوان عوامل مؤثر بر فعال‌سازی مدل‌های ذهنی در تحلیل اطلاعات، به بررسی مدل‌های ذهنی تأثیرگذار بر فرایند تحلیل اطلاعات پرداختند. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری نشان داد که می‌توان عوامل مؤثر را در چهار طبقه کلی ویژگی‌های شخصیتی تحلیل‌گر، سوابق ذهنی، پیچیدگی حوزه اطلاعات و نیز موانع حسی- فیزیولوژیکی طبقه‌بندی کرد [۱۲]. یانگ و همکاران در سال ۲۰۱۶، در پژوهشی تحت عنوان بررسی رابطه بین ویژگی‌های مدل‌های ذهنی گروهی با عملکرد که از طریق یک مطالعه تجربی و کیفی انجام شد دریافتند که تغییر مدل‌های

روش کار

تصادفی طبقه‌ای انتخاب شده بودند، استفاده گردیده است. در این مرحله داده‌ها با استفاده از روش میدانی و ابزار پرسشنامه جمع آوری و با روش دیمتل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. ملاحظات اخلاقی در این مطالعه شامل اخذ تأییدیه اخلاق از کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۴ با کد اخلاق ۳۴۲۳۲، اخذ رضایت نامه آگاهانه کتبی از شرکت کنندگان در پژوهش و رعایت محرمانگی و بی نامی در انتشار یافته‌ها و اجازه خروج ازادانه از مطالعه بود.

یافته‌ها

جدول ۱ نشان دهنده شاخص‌های اولیه شناسایی شده مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین و انتخاب معیار بر اساس روش دلفی فازی را بیان می‌کند.

این تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ نوع روش تحقیق بکارگرفته شده از نوع اکتشافی با رویکرد آمیخته کیفی-کمی می‌باشد. در مرحله اول که با رویکرد کیفی انجام شده است جامعه آماری شامل ۱۲ نفر از خبرگان دانشگاهی و مدیران بیمارستان‌ها بوده است که به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی (هدفمند) و شیوه گلوله برفی تا حصول به اشباع نظری مشارکت داشتند، در این مرحله داده‌ها اولیه از طریق روش تحلیل محتوای کیفی و مصاحبه با خبرگان جمع آوری و با استفاده از روش دلفی فازی و ابزار پرسشنامه داده‌های مذکور انتخاب و دسته بندی گردیدند. همچنین در مرحله دوم که با رویکرد کمی انجام گرفته است جهت تعیین روابط علی بین ابعاد مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین از نظرات ۲۲۵ از مدیران بیمارستان‌ها بیمارستان‌های آموزشی شهر مشهد که بر اساس جدول مورگان و با روش نمونه‌گیری

جدول ۱. انتخاب معیار بر اساس روش دلفی فازی به ترتیب اهمیت بر اساس نتایج این تحقیق

ابعاد	میانگین هندسی	درصد پاسخگویی	رتبه	معنی‌داری	وضعیت متغیر
جامعه‌شناختی					
نظام آموزشی	۵/۷۹	۸/۳۷	۹۷	۱	قبول
مشوق‌های اجتماعی	۴/۹۸	۸/۵۶	۹۶	۲	قبول
الگوی نقش	۵/۶۷	۸/۲۳	۹۲	۳	قبول
ارزش‌های شخصیتی	۴/۳۸	۸/۷۲	۸۸	۴	مردود
شخصیت					
قدرت پیش‌بینی	۵/۴۸	۹/۰۵	۹۵	۱	قبول
کانون کنترل درونی	۵/۶۶	۸/۷۷	۸۱	۲	قبول
ریسک‌پذیری	۵/۱۶	۸/۹۷	۸۹	۳	قبول
نیاز به موفقیت	۴/۸۹	۹/۰۷	۸۷	۴	قبول
گرایش به خلاقیت و نوآوری	۴/۶۳	۹/۳۴	۸۸	۵	قبول
استقلال طلبی	۴/۴۸	۷/۸۹	۹۱	۶	مردود
تحمل ابهام	۴/۶۰	۸/۴۲	۸۷	۷	مردود
مهارتی					
قدرت تصمیم‌گیری	۵/۹۴	۹/۶۹	۸۷	۱	قبول
قدرت مذاکره	۶/۵۲	۹/۵۶	۹۴	۲	قبول
مدیریت کسب‌وکار	۵/۳۱	۹/۱۸	۸۷	۳	قبول
توان برنامه‌ریزی	۵/۸۳	۹/۵۸	۹۲	۴	قبول
مهارت تیم‌سازی	۵/۱۸	۹/۳۴	۹۳	۵	قبول
برقراری روابط انسانی	۳/۵۲	۵/۵۶	۹۳	۷	مردود
مهارت‌های ارتباط فردی	۴/۰۰	۱۵۴۹۳	۹۲	۷	مردود

جدول ۲. شدت نسبی حاکم بر روابط مستقیم، رتبه و درجه‌بندی شدن به ترتیب اهمیت با توجه به نتایج تحقیق

	رتبه	درجه اهمیت	مهارتی (C)	شخصیت (B)	جامعه‌شناختی (A)
شخصیت	۱	۰/۳۷	۰/۴۶	۰/۰۰	۰/۴۲
جامعه‌شناختی	۲	۰/۳۴	۰/۳۹	۰/۵۷	۰/۰۰
مهارتی	۳	۰/۳۹	۰/۰۰	۰/۴۳	۰/۳۳

جدول ۳. ماتریس معکوس با توجه به نتایج تحقیق

	مهارتی (C)	شخصیت (B)	جامعه‌شناختی (A)
جامعه‌شناختی	۲/۲۹	۲/۶۱	۲/۸۴
مهارتی	۲/۶۸	۲/۱۷	۱/۷۹
شخصیت	۲/۱۹	۳/۰۹	۲/۰۱

جدول ۴. شدت نسبی موجود از روابط مستقیم و غیرمستقیم، رتبه و درجه بندی شدن به ترتیب اهمیت با توجه به نتایج تحقیق

رتبه تأثیرگذاری	R-D	R+D	جمع (R)	مهارتی	شخصیتی	جامعه‌شناختی	
۱	۱/۱۰	۱۲/۳۷	۶/۷۴	۲/۲۹	۲/۶۱	۱/۸۴	جامعه‌شناختی
۲	-۰/۵۲	۱۱/۸۰	۵/۶۴	۱/۶۸	۲/۱۷	۱/۷۹	مهارتی
۳	-۰/۵۸	۱۳/۱۴	۶/۲۸	۲/۱۹	۲/۰۹	۲/۰۱	شخصیتی
				۶/۱۶	۶/۸۶	۵/۶۳	جمع (D)

بر اساس نتایج پژوهش، متغیری که دارای بیشترین مقدار R-D باشد، بیشترین تأثیرگذاری را دارد، لذا متغیر جامعه‌شناختی (A) بیشترین تأثیرگذاری و متغیر شخصیت (B) کمترین تأثیرگذاری و تأثیرپذیرترین متغیرها می‌باشند. به عبارت دیگر می‌توان گفت بر اساس اجرای روش دیمتل که روش مدل سازی بر اساس نظر خبرگان است، متغیر جامعه‌شناختی متغیری است که بیشترین نفوذ را بر متغیرهای شخصیت و مهارتی دارد و نفوذکننده‌ای قوی است و متغیر شخصیت نیز نفوذپذیر قوی است. به عبارت دیگر پارامتر A (متغیر جامعه شناختی) بر پارامتر C (متغیر مهارتی) و پارامتر B (متغیر شخصیت) تأثیرگذار است.

بحث

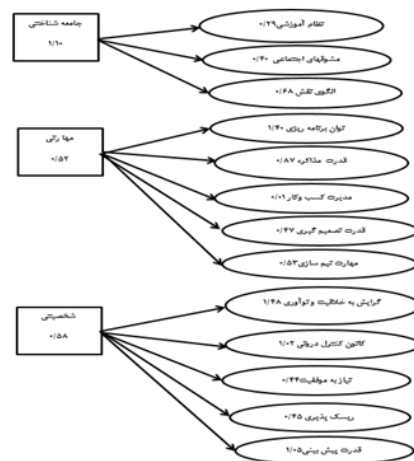
این پژوهش با هدف ارائه الگوی شکل گیری مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین در بیمارستان‌های آموزشی مشهد با دو روش مصاحبه و پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفته است، در مرحله اول یا بررسی مؤلفه‌ها به روش دلفی مشخص گردید که مؤلفه‌های ارزش‌های شخصیتی، استقلال‌طلبی، تحمل ابهام، برقراری روابط انسانی و مهارت‌های ارتباط فردیبه با توجه به این موضوع که مقدار حد آستانه از میانگین ستون معناداری که ۸/۹۴ می‌باشد، کمتر است رد شده‌اند. در مرحله دوم با استفاده از روش دیمتل می‌توان ادعا نمود که متغیر جامعه شناختی بیشترین تأثیر را بر متغیرهای شخصیت و مهارتی دارد، همچنین متغیر شخصیت تأثیر پذیرترین متغیر می‌باشد به عبارت دیگر پارامتر A (متغیر جامعه شناختی) بر پارامتر C (متغیر مهارتی) و پارامتر B (متغیر شخصیت) تأثیرگذار است. با توجه به اطلاعات به دست آمده نتایج حاکی از آن است که اگر کارآفرین قصد ارائه و طراحی الگو دارد باید مؤلفه‌های مربوط به متغیرهای شخصیت و مهارتی به عنوان مهم‌ترین مؤلفه‌ها مورد توجه قرار گیرند، زیرا معیار گرایش به خلاقیت و نوآوری حداقل تأثیر را از سایر معیارها دارد و بیشترین تأثیر بر روی سایر معیارها را مورد توجه قرار می‌دهد. این موضوع نشان‌دهنده آن است که متغیر شخصیت دارای نقش کلیدی در فرآیند طراحی الگوی شکل‌گیری مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین در بیمارستان‌های آموزشی شهر مشهد می‌باشد و مدیران باید توجه زیادی به این متغیر نمایند. با توجه به یافته‌های بدست آمده می‌توان بیان نمود که حوزه اثر مدل‌های ذهنی مدیران بسیار گسترده است. مدیران از قبل پنداشت‌هایی راجع به فرآیند تغییر سازمانی و اثرات آن در ذهن دارند که مطمئناً بر تصمیمات آنها به آغاز فرآیند تغییر یا عدم انجام آن اثر می‌گذارد. مدیران معتقدند که کارآفرینی در سازمان براساس سه عامل اصلی خطر پذیری، نیاز به توفیق و مرکز کنترل شکل گیرد. در وضعیتی که سازمان احتیاج به توسعه تکنولوژی داشته باشد، مدیریت ارشد سازمان از نوآوری حمایت می‌کند. افرادی که خطر پذیری بالایی داشته باشند، علاقه بیشتری به فعالیت‌های کارآفرینانه از خود نشان می‌

با توجه به جدول ۱ مقدار حد آستانه از میانگین ستون معنی‌داری مقدار ۸/۹۴ به دست آمده است؛ که می‌توان گفت ابعاد: ارزش‌های شخصیتی، استقلال‌طلبی، تحمل-ابهام، برقراری روابط انسانی و مهارت‌های ارتباط فردی، چون مقدار معناداری آن‌ها کمتر از حد آستانه (۸/۹۴) می‌باشد، حذف خواهند شد و سایر ابعاد با توجه به اینکه مقدار معناداری آن‌ها بیشتر از حد آستانه می‌باشد، انتخاب خواهند شد.

تعیین شدت تأثیر متغیر بر یکدیگر، از گام‌های مهم و دقیق پژوهش انجام شده است. با استفاده از تکنیک دیمتل روابط بین مؤلفه‌ها و میزان تأثیر مؤلفه‌ها بر یکدیگر تعیین گردید بدین منظور پرسشنامه‌ای طراحی و طی آن قضاوت خبرگان نسبت به شدت تأثیر متغیرها بر یکدیگر مورد سؤال واقع شد. در این پژوهش، شدت تأثیر عناصر در قالب امتیازدهی از صفر (۰) تا (۴) مورد سؤال واقع شده است. به منظور تحلیل داده‌ها، سه عامل کلیدی مؤثر برای الگوی شکل‌گیری مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین که در جدول ۱ به آن‌ها اشاره شده است در جدول ۲ با نماد (A, B, C) نمایش داده شده است.

در ابتدا با استفاده از نظر خبرگان ماتریس مستقیم ایجاد شده است. این ماتریس با کمک میانگین حسابی نظرات همه خبرگان به دست آمده است؛ سپس ماتریس نرمال شده و مقدار S برای نرمالیزه کردن به دست آمده است. با استفاده از توان‌های ماتریس نرمالیزه شده، فرآیند ایجاد ماتریس روابط مستقیم (جدول ۲) و غیرمستقیم (جدول ۳) انجام شده است.

در ماتریس روابط مستقیم و غیرمستقیم، محاسبه مجموع کل ردیف و ستون با استفاده از روابط زیر به دست آمده که در جدول ۴ گزارش شده است. مقدار R مجموع اثراتی است که یک عامل بر سایر عوامل می‌گذارد و عملاً مجموع شدت‌ها را نشان می‌دهد و برعکس، مقدار D نمایش دهنده مجموع اثراتی است که یک عامل می‌پذیرد. بر همین اساس مدل به دست آمده براساس خروجی DEMATEL در شکل ۱ ارائه می‌گردد.

شکل ۱. مدل به دست آمده بر اساس خروجی DEMATEL

۳) شناسایی فرصت‌های سودآور: شناخت صحیح فرصت‌های سودآور احتمالی و اتخاذ تصمیم‌های مناسب توسط مدیران کارآفرین در بیمارستان‌های شهر مشهد.

۴) توانمندسازی رؤسا و مدیران بیمارستان‌های شهر مشهد: اجرایی شدن بند ۳ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مبنی بر توانمندسازی رؤسا و مدیران بیمارستان‌ها و دانشکده علوم پزشکی کشور با هدف اصلی ارزیابی دانش و مهارت مدیران بیمارستان‌ها، ارتقای عملکرد مدیران از طریق تغییر در نگرش و افزایش دانش و مهارت کارآفرینی آنان و استفاده از مدیران بادرک بالا از مسائل درمانی به‌جای استفاده از صرفاً پزشکان در رده‌های بالای مدیریت مثل وزارت در علوم پزشکی بیمارستان‌های شهر مشهد.

۵) شرکت در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی: شرکت در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی پزشکی و اختصاص غرفه کارآفرینی جهت ایجاد شبکه، برای کارآفرینان سلامت یا مراکز مراقبتی پزشکی و پرستاری در منزل و کلینیک‌ها و بیمارستان‌های شهر مشهد.

۶) ایجاد شبکه میان مراکز درمانی باهدف برقراری ارتباط با فعالان حوزه سلامت بیمارستان‌های شهر مشهد.

۷) توسعه شرکت‌های دانشگاهی و دانش‌بنیان سلامت: توسعه شرکت‌های دانشگاهی و دانش‌بنیان سلامت از طریق ایجاد ارتباط دانشگاه با صنعت و تجاری‌سازی تحقیقات در بیمارستان‌های شهر مشهد.

در رابطه با محدودیت‌های پژوهش باید بیان نمود که با توجه به مضمون مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین و گره-خوردن آن با ویژگی‌های جامعه شناختی، شخصیت و مهارتی مدیران، می‌تواند ابعاد و شاخص‌های پیچیده‌تری داشته باشد که این پژوهش به آن نپرداخته است. همچنین کمبود منابع معتبر برای بررسی تجربی روابط میان متغیرهای اصلی پژوهش (مقایسه نتایج این پژوهش با سایر پژوهش‌ها) بوده است، که در واقع این محدودیت به نوعی به دلیل نوآوری پژوهش بوده است که قبلاً این روابط در جایی آزمون نشده بود.

تشکر و قدردانی

با سپاس فراوان از استادان ارجمند جناب آقایان دکتر ابراهیمی، دکتر سمیعی و همچنین اساتید گرانقدر دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول که مرا در نگارش رساله دکتری به کد ۱۸۴۲۱۲۸۴۹۷۲۰۰۸ یاری نمودند.

دهند؛ در وضعیتی که تغییری اساسی در مدیریت (شیوه یا ساختار) به وجود آمده باشد که باعث تشویق رفتارهای نوآورانه گردد، پس می‌توان این چنین بیان کرد که افرادی که نیاز به توفیق زیادی داشته، علاقه بیشتری به اینگونه فعالیت‌ها از خود نشان می‌دهد. از آنجایی که مدل‌های ذهنی بازنمایی از واقعیت می‌باشد که مدیران آن‌ها را برای معنی بخشیدن به علائم اطلاعاتی دریافت شده مورد استفاده قرار می‌دهند و بر فرآیند تصمیم‌گیری و عملکرد مدیران اثر می‌گذارد و مجموعه راه‌حل‌های در نظر گرفته‌شده را محدود می‌کند، لذا باید به این عامل توجه بیشتری نمود. از آنجایی که مدیران کارآفرین از قبل پنداشت‌هایی راجع به ایده کارآفرینی در ذهن دارند که بر تصمیمات آن‌ها در آغاز یک فرآیند کارآفرینی در سازمان یا عدم انجام آن اثرگذار است. بنابراین توجه به میزان تأثیرگذاری یا تأثیرپذیری هریک از مؤلفه‌ها، می‌تواند به پیشرفت و بهبود وضعیت سازمان منجر و امکان استفاده از فرصت‌های جدید را فراهم سازد. پس باید به معیار توان برنامه ریزی که دومین تأثیرگذاری را در بین سایر معیارها دارد، توجه ویژه نمود تا در نهایت به ارتقاء کیفیت و بهبود تصمیم‌گیری مدیران در فرآیند طراحی الگوی شکل‌گیری مدل‌ها افزوده شود. با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت که پژوهش حاضر با پژوهش‌های قاضی زاده فر و عطایی (۱۳۹۲)، خائری زاده (۱۳۹۳) و سلامی (۱۳۹۴) همراستا می‌باشد.

نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های این پژوهش، پیشنهادهایی به شرح زیر، به تفکیک ابعاد مدل‌های ذهنی، در جهت ارتقای الگوی شکل‌گیری مدل‌های ذهنی مدیران کارآفرین در بیمارستان‌های آموزشی شهر مشهد به ترتیب اهمیت ارائه می‌گردد:

۱) پرورش مدیران کارآفرین: پرورش مدیران کارآفرین در بیمارستان‌های مشهد و امکان استفاده صحیح از منابع انسانی موجود در بیمارستان‌های شهر مشهد.

۲) افزایش شناخت مدل‌های ذهنی در محیط‌های دانشگاهی: افزایش شناخت اساتید و دانشجویان حوزه‌های مدیریت منابع انسانی به مقوله مدل‌های ذهنی در محیط‌های دانشگاهی در بیمارستان‌های شهر مشهد.

References

- Rahman Seresht R, Moghaddam A. The role of mental models in the organizational change process, case study of a tissue paper manufacturing company, management. Q Manage Knowledge. 2007;02(78):3-24.
- Mazroui H. Window look model. Q Manage Knowledge. 2005;1:117-40.
- Hambrick DC, Mason PA. Upper echelons: The organization as a reflection of its top managers. Acad Manag Rev. 1984;9(2):193-206.
- Moghaddam A. Mental models, an effective tool in modern leadership. Tehran: Institute for Productivity and Human Resources Studies; 2011.
- Johnson DR, Hoopes DG. Managerial cognition, sunk costs, and the evolution of industry structure. Strategic Manag J. 2003;24(10):1057-68. doi: 10.1002/smj.320
- Dutton JE. Interpretations on automatic: A different view of strategic issue diagnosis. J Manag Stud. 1993;30(3):339-57. doi: 10.1111/j.1467-6486.1993.tb00308.x
- Friedman S. Learning to make more effective decisions: Changing beliefs as a prelude to action. Learn Organ. 2004;11(2):110-28. doi: 10.1108/09696470410521583
- Ahmadpur Darayani M. [Entrepreneurship: Definitions, theories and patterns]. Tehran: Sherkat Publication; 2000.
- Ghazizadeh Fard SZ, Ataei SS. Knowledge management factor of organizational effectiveness (an analysis of knowledge acquisition and experience in organizations). Hum Resource Manage Dev Support. 2013:137-58.

10. Nasiripour AA, Raeissi P, Hosseini-Fahraji H. Environmental dimensions and features affecting organizational entrepreneurship development in Iranian public hospitals. *J Hospital Admin.* 2012;2(1). doi: [10.5430/jha.v2n1p88](https://doi.org/10.5430/jha.v2n1p88)
11. Salami T. [Identification of factors influencing the formation of mental models of managers of Mashhad municipality organization]. Mashhad, Iran: Islamic Azad University of Mashhad Branch; 2015.
12. Shabanpour H. [Investigating the relationship between subjective frameworks and psychological characteristics with entrepreneurial performance in small and medium enterprises in Babol]. Mazandaran, Iran: Islamic Azad University of Sari; 2014.
13. Asgharzadeh M, Ghaemi N, Hossein Abadi A. [Factors influencing the activation of mental models in information analysis]. *J Secur Res.* 2013;12(43):129-43.
14. Yang Y, Narayanan VK, Baburaj Y, Swaminathan S. Team mental model characteristics and performance in a simulation experiment. *Manage Res Rev.* 2016;39(8):899-924.